

El català, llengua romànica

Respostes a les activitats

- 1 La recerca es pot dur a terme fàcilment a Internet. Els espais recomanats són: l'*Enciclopèdia catalana* (<http://www.enciclopedia.cat/>) o l'enciclopèdia lliure Viquipèdia (<http://ca.wikipedia.org/wiki/Portada>).
- 2 Resposta oberta.
- 3 Es pot trobar la informació necessària per a l'exposició a l'enllaç del web del Museu d'Arqueologia de Catalunya, en què s'exposen dades sobre la ruta dels ibers: <http://www.mac.cat/cat/Ruta-dels-Ibers>. Recomanem il·lustrar l'exposició amb imatges de les restes arqueològiques.
- 4 Resposta oberta.
- 5 Resposta oberta.

El DCVB en xarxa (<http://dcvb.iecat.net/>) és la referència.

6

Albaida	La blanca
Alcora	Les masies
Alcalà	El castell
Alfara	El barri
Guadalaviar	Riu blanc
Massalió	Hostal de les fonts

- 7 Tots són al País Valencià, menys Massalió, que és a la comarca del Matarranya, a la Franja d'Aragó, perquè la majoria de topònims àrabs del català es localitzen en aquesta zona, on els àrabs es van quedar fins a mitjan segle XIII.

Dels primers textos a Ramon Llull

Respostes a les activitats

- 1 El primer text és un fragment dels *Usatges* perquè és una regla establerta pel costum de l'època sobre com s'ha de comportar un home davant la sospita d'adulteri de la dona. Ho deduïm pel contingut i perquè el text està encapçalat pel número de la regla a la qual correspon. El segon pertany a les *Homilies* perquè comenta el contingut d'un passatge de l'Evangeli. El tercer és del *Liber Iudiciorum* perquè explica una llei i com s'ha d'executar.
- 2
 - a) El que es desprèn del text és la història d'un home que ha detectat els problemes de la societat i de la religió, i que suggereix al fill, Fèlix, que marxi de casa per tal de formar-se i aconseguir viure com vol Déu i com un bon cristià. Haurien de comentar que, malgrat l'antiguitat del text, és encara comprensible per a catalanoparlants del segle XXI.
 - b) Les diferències principals són de tipus lèxic, ja que alguns mots han canviat de forma i/o de significat, però la resta és semblant al català actual.
 - c) Ha canviat més el lèxic, perquè etimològicament ha evolucionat més. La sintaxi de Llull també ha evolucionat, però menys: mantenim moltes formes, sobretot en l'ús de subordinades: n'hi ha de substantives, adjectives i adverbials que encara mantenim.

L'expansió i la consolidació de la llengua

Respostes a les activitats

1 Resposta oberta.

2

Jaume I el Conqueridor	Bernat Desclot	Ramon Muntaner	Pere III el Cerimoniós
	Alfons I el Cast		
	Pere I el Catòlic		
Jaume I el Conqueridor*	Jaume I el Conqueridor	Jaume I el Conqueridor	
	Pere II el Gran*	Pere II el Gran	
		Jaume II	
		Alfons II el Franc*	
		Jaume II el Just*	
		Alfons III el Benigne*	Alfons III el Benigne
			Pere III el Cerimoniós

*Experiència de l'autor.

3 a) Virtuts dels «senyors del Casal d'Aragó»:

«La primera gràcia és que tenen llurs rics-hòmens, prelats, cavallers e hòmens de viles e de mases mills en veritat e en dretura que neguns altres senyors del món.» És a dir, que els senyors del Casal d'Aragó tenen realment en compte els drets de tots els homes i totes les dones que tenen al seu càrrec: tant si són rics i poderosos com si són humils, tots tenen els mateixos drets. Són imparcials i equànimes, justos.

«E d'altra part, que cavalquen tots dies per les ciutats, viles e llocs, e es mostren a llurs pobles. E si bon hom o fembra pobra los crida: —Senyor, mercè!—, que tiraran la regna e oir-los han e els daran tantost consell a llur necessitat.» És a dir, que els senyors del Casal mantenen el contacte directe amb tots els habitants, els aconsellen i els atenen quan algú els ho sol·licita. Són atents a les necessitats d'homes i dones.

b) L'expressió «Què us diré?» és una pregunta retòrica que denota l'oralitat del text; Muntaner es dirigeix als oients o lectors, els apel·la amb una expressió pròpia de la llengua oral.

4 Resposta oberta.

5 Els noms i els adjectius del poema de Cerverí de Girona divergeixen més del català actual que els d'Ausiàs March. Per exemple, en el de Cerverí trobem **delgada** o **pes**, quan en català fem servir **delicada** o **ruc**. En el de March, en canvi, apareixen **somni**, **pensament**, **dolor**, etc., que són iguals que en el català actual. Això és així perquè el poema de Cerverí empra l'occità i, en canvi, Ausiàs March ja compon en català.

La castellanització de l'àmbit formal i la pervivència popular

Respostes a les activitats

- 1 Resposta oberta. Se'n poden trobar versions en català modern en diferents edicions modernes que serveixen d'exemple (la versió d'Isabel Grifoll en la col·lecció «Tria de Clàssics», de Teide, és una bona referència). Les dificultats principals són de tipus lèxic. Per exemple, en mots com *escura* per *fosca*, *manto* per *capa*, *retret* per *recambró*, *alendar* per *respirar*, *aparellat* per *preparat*, *se retragué* per *es va retirar*, etc. Convé subratllar que el text original fou en gran part dictat per Martorell i que, per tant, es caracteritza un discurs i una sintaxi més propis de la llengua oral que de l'escripta; per això hi trobem hipèrbats i una gran quantitat de conjuncions copulatives *e* (*i*).
- 2
 - a) La de la columna de la dreta, que és la que reivindica Fenollar com a cultes.
 - b) Sí: **Steve, Pascha, Fenoll, studi i Gerona**.
 - c) Perquè aposta per la llatinització del mot en català, perquè li sembla més culte.
- 3
 - a) S'introdueix la història d'una donzella que, mentre broda un mocador, es queda sense seda i veu venir un mariner en un galió —un vaixell amb tres o quatre pals de vela i sense rem, propi de l'època.
 - b) La donzella demana seda al mariner; li diu que la vol vermella perquè és per a la reina i que no pot pujar a buscar-la al galió perquè no té diners. El mariner la convida a pujar: malgrat que ella no la pot pagar, se'n refia.
 - c) Ella s'adorm amb els cants del mariner, es desperta i es veu en alta mar.
 - d) En la segona part dialogada la donzella li prega que la porti a terra. El mariner li confessa que la busca des de fa set anys i que vol fer-la seva. Ella voldria una altra mena de marit; en comparació de la seves germanes —una està casada amb un duc i l'altra és princesa—, ella s'hauria de conformar de ser marinera. Però el mariner la sorprèn al final en reconèixer la seva condició: és fill del rei d'Anglaterra. Ella ja no haurà de vestir-se amb roba d'*argil* negre —llana bruta de baixa qualitat— i es convertirà en reina. La més bella de les germanes, per tant, tindrà el millor dels marits possibles.
 - e) La forma del poema combina versos heptasil·labs masculins (els senars) i pentasil·labs femenins (els parells) amb una rima assonant en els versos parells, una forma fàcil de recordar i cantar.
- 4 Resposta oberta.
- 5
 - a) Un carro encallat al fang i els excessos del carreter amb la bèstia.
 - b) Resposta oberta.

La represa

Respostes a les activitats

- 1 Resposta multimèdia.
- 2 Resposta oberta.
- 3 Resposta multimèdia.
- 4 Resposta oberta.
- 5 Resposta oberta.
- 6 Resposta oberta.

Pompeu Fabra i la codificació

Respostes a les activitats

1

Propostes acceptades	Propostes rebutjades	Propostes parcialment acceptades
L'adopció de la ç.	L'alternança gràfica <i>c/ch</i> (<i>ric/rica, dich/digui</i>) per representar [k] a final de dicció.	La supressió de la <i>r</i> final en els infinitius rizotònics de la segona conjugació (<i>veure, creure, riure, esse, creixe, neixe</i>).
L'ús d'un doble accent amb valor fonològic.	La utilització de l'accent circumflex per indicar l'elisió d'una consonant (<i>dôs, aquêt</i>).	Bandejament de la grafia tradicional <i>-ch</i> , que era reemplaçada per <i>-c</i> o <i>-g</i> d'acord amb els derivats o mots d'un mateix paradigma flexiu (<i>blanc/blanca, llarg/llarga, preng/prengui, grog/groga</i>). En conseqüència, adopció de la <i>-d</i> a final de dicció, en alternança amb la <i>-t</i> tradicional (<i>perd/perdre, sòlid/sòlida, mort/morta</i>).
La no-accentuació dels monosíl·labs àtons.		Supressió de les <i>h</i> inicial i medial (<i>ome, aver, riem, traduir</i>).
Adopció de la desinència àtona <i>-es</i> per als plurals femenins (dones) i de les desinències àtones en <i>-es</i> i <i>-en</i> per als verbs de la primera conjugació (<i>menges, estimen</i>).		Adopció de la dièresi per indicar l'absència de diftong (<i>raim</i>) i d'un nou sistema d'accentuació consistent a col·locar l'accent només damunt els mots aguts i damunt alguns monosíl·labs.
Substitució de la <i>y</i> grega per la <i>i</i> llatina (conjunció i diftongs): <i>aire, mai</i> .		
La distribució de <i>m</i> i <i>n</i> en síl·laba inversa davant consonant: <i>m</i> no sols davant <i>b</i> i <i>p</i> sinó també davant <i>m</i> (<i>immensa, commoure</i>), <i>m</i> o <i>n</i> davant <i>f</i> segons l'etimologia (<i>amfiteatre, amfibi, infern</i>), <i>m</i> en el prefix <i>circum-</i> (<i>circumferència, circumspecció</i>); l'adopció de l'aplec <i>-mp-</i> davant <i>t</i> i <i>c</i> d'acord amb l'etimologia (<i>prompte, redempció</i>).		

- 2
 - a) Les capitals de comarca i els pobles més allunyats dels grans centres i més conservadors d'arcaïsmes.
 - b) Tingueren en compte totes les particularitats de lèxic i de gramàtica que sortien espontàniament en la conversa dels individus interrogats o de qualsevol dels altres habitants de la localitat on es trobaven els autors, i l'aportació d'alguns col·laboradors excel·lents que enviaren molts de milers de cèdules de llengua parlada, en les quals donaven preferència, com és natural, als mots que consideraven típics de llur vila o comarca.
 - c) No, perquè no hauria estat possible fer les enquestes a tots els pobles.
 - d) El paper dels col·laboradors fou fonamental perquè sense ells no haurien arribat a molta part del territori. Els autors sols no haurien donat l'abast.
 - e) Sí, es pot ampliar, però no es pot arribar mai a la totalitat del lèxic, perquè el llenguatge oral evoluciona constantment. Els diccionaris tenen límits, perquè el llenguatge és viu, està sotmès a canvis constants. Es pot anar replegant mots nous en annexos, però la tasca seria infinita.

3 Resposta oberta.

4 Resposta oberta.

5 Resposta oberta.

6 Resposta oberta.

El llast del franquisme

Respostes a les activitats

1 Resposta oberta.

2

Vich	Vic	San Baudilio de Llobregat	Sant Boi de Llobregat
Tarrasa	Terrassa	Castillo de Aro	Castell d'Aro
Villanueva y Geltrú	Vilanova i la Geltrú	Lérida	Lleida
Villafranca del Panedès	Vilafranca del Penedès	Puerto de la Selva	el Port de la Selva
Cornellà de Llobregat	Cornellà del Llobregat	San Pablo de Ordal	Sant Pau d'Ordal
Borjas del Campo	les Borges del Camp	San Acisclo de Vallalta	Sant Iscle de Vallalta
San Fructuoso de Bages	Sant Fruitós de Bages	San Fausto de Capcentellas	Sant Fost de Capsentelles

3 Resposta multimèdia.

4 La renúncia de Serrat va provocar un gran escàndol i la difusió de les composicions del cantant del Poble-sec, boicotejat pels mitjans de comunicació, va ser prohibida. Passats un parell de mesos, va tornar als escenaris amb un concert a Sabadell (Vallès Occidental), on fou aclamat per un públic entusiasta.

5 Resposta oberta.

6 Resposta multimèdia.

7 Resposta oberta.

Respostes a les activitats

1 Resposta multimèdia.

a) En el «Títol preliminar» del text, en els punts 1 i 2 de l'article 6 («La llengua pròpia i les llengües oficials») dicta: «1. La llengua pròpia de Catalunya és el català. Com a tal, el català és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics de Catalunya, i és també la llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament. 2. El català és la llengua oficial de Catalunya. També ho és el castellà, que és la llengua oficial de l'Estat espanyol. Totes les persones tenen el dret d'utilitzar les dues llengües oficials i els ciutadans de Catalunya tenen el dret i el deure de conèixer-les. Els poders públics de Catalunya han d'establir les mesures necessàries per a facilitar l'exercici d'aquests drets i el compliment d'aquest deure. D'acord amb el que disposa l'article 32, no hi pot haver discriminació per l'ús de qualsevol de les dues llengües.» La resta és de resposta oberta.

b) *Llengua vehicular* vol dir 'llengua de comunicació entre parlants de llengües maternes diferents'. La resta és de resposta oberta.

2 Resposta oberta.

3 Resposta multimèdia.

4 Resposta oberta.

5 Resposta multimèdia i resposta oberta.

6 Resposta multimèdia i resposta oberta.

Respostes a les activitats

- 1 Resposta oberta.
- 2 Resposta oberta.
- 3 Resposta oberta.
- 4 Resposta oberta.
- 5 Resposta oberta.

Respostes al qüestionari

- 1 Vegeu la pàgina 10, primera línia del primer paràgraf.
- 2 Vegeu la pàgina 13, primera línia del tercer paràgraf.
- 3 Vegeu la pàgina 20, primera línia del segon paràgraf.
- 4 Vegeu la pàgina 23, primera línia del primer paràgraf.
- 5 Vegeu la pàgina 30, primera línia del primer paràgraf.
- 6 Vegeu la pàgina 34, primera línia del tercer paràgraf.
- 7 Vegeu la pàgina 38, primera línia del segon paràgraf.
- 8 Vegeu la pàgina 40, primera línia del quart paràgraf.
- 9 Vegeu la pàgina 42, primera línia del primer paràgraf (després d'Activitat 4).
- 10 Vegeu la pàgina 46, primera línia del primer paràgraf.
- 11 Vegeu la pàgina 49, primera línia del primer paràgraf.
- 12 Vegeu la pàgina 53, primera línia del segon paràgraf.
- 13 Vegeu la pàgina 64, primera línia del primer paràgraf.
- 14 Vegeu la pàgina 66, primera línia del primer paràgraf.
- 15 Vegeu la pàgina 73, primera línia del primer paràgraf.
- 16 Vegeu la pàgina 82, primera línia del primer paràgraf.
- 17 Vegeu la pàgina 87, primera línia del cinquè paràgraf.
- 18 Vegeu la pàgina 90, primera línia del primer paràgraf (després d'Activitat 7).
- 19 Vegeu la pàgina 97, primera línia del tercer paràgraf.
- 20 Vegeu la pàgina 104, primera línia del primer paràgraf.